

ใบความรู้ 1.1

ความศรัทธาในวิชาชีพครู

ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูจะเป็นรากฐานที่จะช่วยให้การประกอบอาชีพครูเป็นไปได้ด้วยดี มีความสุขและก่อให้เกิดประโยชน์ให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย นอกจากครูจะต้อง มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์แล้ว ยังจะต้องมีแรงบันดาลใจ ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูอีกด้วย ในฐานะครูคนแรกในสถาบันการศึกษาของเด็กนักเรียน ผู้เป็นอนาคตของชาติ และถ้าครูทำงานด้วยความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู ครูจะทำงานอย่างมีความสุข สามารถหล่อหลอมเด็กให้มีศักยภาพและพร้อมที่จะเป็นอนาคตของชาติที่ดีสืบต่อไป (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2561)

ความหมายของศรัทธา

เทียน ทองทา (2556 : เว็บไซต์) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความศรัทธา หมายถึงความเชื่อ ความเลื่อมใส ความเชื่อมีพลังเป็นการผลักดันให้เกิดพลังแห่งการสร้างสรรค์ใหม่เป็นจุดเปลี่ยน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นกับตัวเองเพื่อสร้างจุดเปลี่ยนให้เป็นพลังที่สร้างสรรค์ และกลายเป็นพลังทะยานชีวิต จนไปสู่อิสรภาพทางความคิดและจิตวิญญาณในการดำเนินชีวิต เฉกเช่นมนุษย์ปกติทั่วไป แต่เต็มไปด้วยพลังแห่งศรัทธาว่าทุกอย่างมีทางออก และการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

ราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 1137) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความศรัทธา หมายถึงความเชื่อ ความเลื่อมใส เช่น ลีศรัทธา ฉันมีความศรัทธาในความดีของเขา

รังสรรค์ โฉมยา (2553 : 76) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความศรัทธา หมายถึง การเชื่อถืออย่างไม่มีเหตุผล แต่เชื่อเพราะอารมณ์ความรู้สึก

ยุคลธร เพ็ญโรจน์ (2551 : 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความศรัทธา หมายถึง ความเชื่อถือ เชื่อมั่น ความไว้วางใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผลอาจจะแสดงออกมาในทางบวกหรือทางลบก็ได้

ความหมายของศรัทธาตามที่กล่าวข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เรียกว่าเป็นศรัทธานั้นจะต้องเป็น ความเชื่อ ความเลื่อมใส หรือความรู้สึกซาบซึ้ง ซึ่งเกิดจากความมั่นใจในเหตุผล ความมั่นใจที่เกิดจากศรัทธานี้ สามารถจำแนกออกเป็นองค์ประกอบได้ 3 ประการ คือ 1) มั่นใจว่าเป็นไปได้ 2) มั่นใจว่ามีคุณค่า และ 3) มั่นใจว่าสามารถพิสูจน์ให้เห็นความจริงได้ (ยนต์ ชุ่มจิต, 2547: 121)

กระบวนการแห่งความเจริญของปัญญาอาจกำหนดขั้นตอนที่จัดว่าเป็นระยะของศรัทธา คือ

1. สร้างทัศนคติที่มีเหตุผลไม่เชื่อหรือยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพราะได้รับฟังมา
2. เป็นผู้คุมครองสั่งจะ คือ ยินดีรับฟังหลักการ ทฤษฎี คำสอน ความเห็นของทุกฝ่ายทุกด้านเป็นกลาง
3. เมื่อรับฟังหลักการ ทฤษฎี คำสอน ความเห็นต่าง ๆ ของผู้อื่นแล้วเห็นว่า เป็นผู้มีความจริงใจ ไม่ลำเอียง มีปัญญา จึงเลื่อมใสรับเอามาเพื่อคิดหาเหตุผลและความจริงต่อไป

4. นำสิ่งที่ใจรับมานั้นมาขบคิดทดสอบด้วยเหตุผล จนแน่แก่ใจตนว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง มั่นใจ ในเหตุผล และพร้อมพิสูจน์ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อไป

5. ถ้ามีความเคลือบแคลงสงสัยรับสอบถามด้วยใจบริสุทธิ์ พิสูจน์ด้วยเหตุผลให้ชัดเจน เพื่อให้ศรัทธา นั้นมั่นคงแน่นแฟ้น เกิดประโยชน์ตามความหมายของมัน

ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

ความรักและเชื่อมั่นในอาชีพของตนย่อมทำให้ทำงานอย่างมีความสุขและมุ่งมั่น อันจะส่งผลให้อาชีพ นั้นเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงดังนั้นครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู ด้วยความเต็มใจ

ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู เป็นการแสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครูด้วยตระหนักว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและภูมิใจรวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนองค์กรวิชาชีพครู โดยได้กำหนดพฤติกรรมสำคัญสำหรับครู (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2560)

พฤติกรรมสำคัญ

1. เชื่อมมั่น ชื่นชม ภูมิใจในความเป็นครูและองค์กรวิชาชีพครู ว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ตัวอย่างเช่น

- 1) ชื่นชมในเกียรติและรางวัลที่ได้รับและรักษาไว้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย
- 2) ยกย่องชมเชยเพื่อนครูที่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการสอน
- 3) เผยแพร่ผลสำเร็จของตนเองและเพื่อนครู
- 4) แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ

2. เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพครูและสนับสนุนหรือเข้าร่วมหรือเป็นผู้นำในกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครู ตัวอย่างเช่น

- 1) ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อกำหนดขององค์กร
- 2) ร่วมกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้น
- 3) เป็นกรรมการหรือคณะทำงานขององค์กร

3. ปกป้องเกียรติภูมิของครูและองค์กรวิชาชีพ ตัวอย่างเช่น

- 1) เผยแพร่ประชมสัมพันธ์งานของครูและองค์กรวิชาชีพครู
- 2) เมื่อมีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับวงการวิชาชีพครูก็ชี้แจงทำความเข้าใจให้ถูกต้อง

การสร้างศรัทธาในอาชีพครู

งานของครูจะต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการพัฒนาผู้เรียนจึงจะเห็นผลได้เสมือนการไปรยหว่าน เมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาและความดีลงในตัวศิษย์ แล้วเฝ้าดูแลพุ่มพักด้วยสายใยแห่งความรักและศรัทธา จนต้นกล้าที่อ่อนแอและเยาว์วัยนั้นเติบโตแข็งแรง ผลิดอกออกช่อและเป็นผล เป็นคนดีมากมายอยู่ในสังคม ซึ่งการที่ครูจะ

ทำงานดังกล่าวนี้สำเร็จลงได้ ตัวครูก็ต้องเปี่ยมไปด้วยความรู้และคุณธรรมที่จำเป็นสำหรับครูเสียก่อน ซึ่ง การที่จะปลูกฝังความรักความศรัทธาในอาชีพครูให้เกิด ในบุคคลใดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำแนวคิดทางศาสนาพุทธที่เกี่ยวข้องกับการสร้างศรัทธาในความเป็นครูที่จะนำมากล่าวคือ (พรรณอร อุชุกภาพ, 2561)

หลักธรรมสำหรับทางแห่งความสำเร็จในหน้าที่ครู ได้แก่ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย

1) ฉันทะ หมายถึง ความรัก ความพอใจในการสอน รักวิชาที่สอน รักวิชาชีพครู รักศิษย์ รักที่จะเห็นศิษย์มีวิชาความรู้ มีความเจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในชีวิต การสอนและการให้คำปรึกษาให้กับผู้เรียนก็ทำไปด้วยใจรัก ไม่ทำเพื่อให้ผ่านไปหรือเสร็จไปเพราะเป็นหน้าที่

2) วิริยะ หมายถึง ความขยันขันแข็ง พากเพียรที่จะค้นคว้าหาความรู้และวิทยาการที่ใหม่ๆ แปลกๆ มาสอน ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้กว้างขวางและลึกซึ้ง การขยันจัดทำและเตรียมสื่อ การเรียนการสอนเพื่อให้การสอนประสบผลดี หรือการขยันจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรมในหลักสูตร หรือกิจกรรมนอกหลักสูตร ตลอดจนการขยันหมั่นประชุมกับเพื่อนครูเพื่อปรึกษาหารือในการวางแผน การสอน หรือประสานงานเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน รวมทั้งการหมั่นประชุมกับผู้เรียน เพื่อวางจุดมุ่งหมายในการเรียนร่วมกัน และการให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล

3) จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ ความฝักใฝ่ในงานที่ทำ และความรับผิดชอบในงานที่ตนสอน หรือทำงานอื่นที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจแน่วแน่ในการถ่ายทอดความรู้และการปลูกฝัง คุณธรรมและจริยธรรมแก่ศิษย์อย่างเต็มสติปัญญาและกำลังความสามารถ

4) วิมังสา หมายถึง การไตร่ตรองใช้เหตุผล รู้จักหาวิธีการทำงานให้สำเร็จรวดเร็ว เมื่อประสบปัญหาใดไม่ว่าด้านการเรียนการสอน ด้านวินัย หรือด้านมนุษยสัมพันธ์ก็ใช้ปัญญาไตร่ตรอง อย่างรอบคอบไม่รู้ว่าม นอกจากเป็นผู้ที่รู้จักไตร่ตรองใช้เหตุผลด้วยตนเองแล้ว ยังกระตุ้นให้ศิษย์ รู้จักคิด รู้จักไตร่ตรองพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างถี่ถ้วนและมีเหตุผล

หลักธรรมสำหรับผู้ปกครองคน ได้แก่ พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย

1) เมตตา หมายถึง การมีจิตเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตปรารถนาที่จะให้ศิษย์และบุคคลที่ครูเกี่ยวข้องด้วยมีความสุขทั้งสขกายและสขใจ โดยเฉพาะการหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนจนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2) กรุณา หมายถึง การมีจิตใจที่ดีทั้งต่อศิษย์หรือบุคคลต่างๆ ที่ครูเกี่ยวข้องด้วย จะเป็นเพื่อนครูด้วยกัน หรือผู้ใดก็ตามที่ประสบความเดือดร้อน มีปัญหาต่างๆ ครูก็พยายามช่วยเหลือให้เขาพ้นทุกข์ มีความสุขกายสบายใจ หรือเมื่อผู้ใดประสบทุกข์ยากก็รู้สึกสงสารเห็นอกเห็นใจและพยายามหาทางช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้นๆ

3) มุทิตา หมายถึง การที่ศิษย์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยประสบความสำเร็จ ครูก็พลอยยินดีกับศิษย์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยความจริงใจ

4) อุเบกขา หมายถึง การวางเฉย ครูที่ดีควรวางตนเป็นกลาง วางเฉย ไม่เอนเอียง ไม่ลำเอียงหรือมีอคติต่อผู้เรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ ครูควรมีความปรารถนาดีต่อทุกคนโดยเสมอภาคและไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

ดังนั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ซึ่งครูที่มีคุณธรรมและจริยธรรมย่อมสามารถสร้างความรักความศรัทธาทั้งแก่ผู้ปกครองและผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับองค์ประกอบสำคัญเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครู คือ การใช้คุณธรรมในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน ส่วนครูที่มีจริยธรรมคือ ครูที่มีความประพฤติที่ดีงามสามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน เพราะครูคือ ผู้ที่พัฒนาคนรุ่นต่อไป แม้ว่าจะมีจรรยาบรรณวิชาชีพกำหนดไว้ก็ตาม แต่แนวประพฤติปฏิบัติตนนั้นครูจำเป็น ต้องมีหลักคุณธรรม 2 ประการ กล่าวคือ หลักคุณธรรมสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของครู ได้แก่ อิทธิบาท 4 ช่วยให้ครูทำหน้าที่ครูไม่บกพร่องสังคหวัตถุ 4 ช่วยให้ครูสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียนและ ผู้ปกครอง ทำให้การเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พรหมวิหาร 4 ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เน้นความเป็นคนดี คนเก่งและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2554) กล่าวว่า จิตสำนึกและวิญญาณครู จุดเริ่มต้นน่าจะอยู่ที่การ สร้างศรัทธาคำว่า ศรัทธาในที่นี้มีความหมาย 3 มิติ คือ

ประการที่หนึ่ง คือ ศรัทธาต่อตนเอง ต้องเชื่อและศรัทธาในความรู้ความสามารถของตนเองว่าจะเป็นครูที่ดีได้เป็นตัวอย่างให้กับสังคมได้ กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ และวิเคราะห์คัดสรรความรู้มาใช้ประโยชน์ได้และมีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถสร้างภาพลักษณ์ของครูที่ดีได้

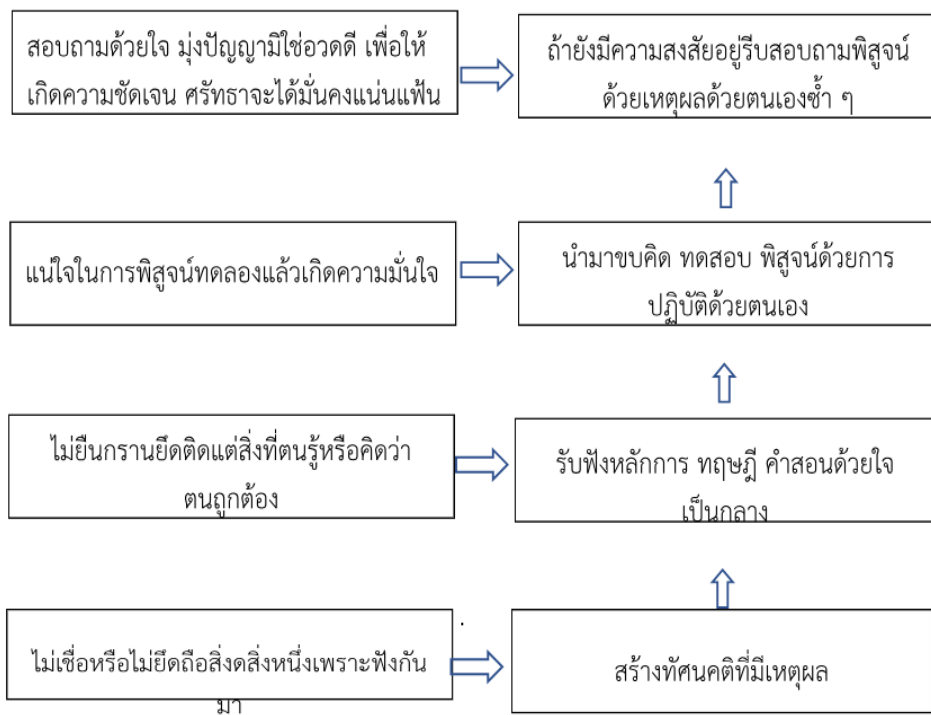
ประการที่สอง คือ ศรัทธาต่ออาชีพครู รักษาเกียรติและศักดิ์ศรีครูแห่งความเป็นครูที่เป็น วิชาชีพชั้นสูงเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตที่เป็นครู

ประการที่สาม คือ ศรัทธาต่อองค์กรวิชาชีพครู ประพฤติและปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

ถ้าครูทุกคนและครูของครูทุกคนมีความศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้น จิตสำนึกและวิญญาณของความเป็นครู และสิ่งที่ดีที่เป็นแบบอย่างของสังคมได้ก็จะขยายและถ่ายทอดไปสู่เยาวชนชั่วลูก ชั่วหลาน เสมือนกับผู้นำถือศาสนาไม่ว่าศาสนาใดจุดเริ่มต้นก็คืออยู่ที่ความศรัทธา เมื่อมีศรัทธา ก็ประกาศตนเป็นผู้นำถือศาสนานั้น เมื่อครูศรัทธาต่อวิชาชีพครูจะทำให้เกิดพลังแห่งความมุ่งมั่นสร้างสรรค์วิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา

ข้อคิดเกี่ยวกับศรัทธา

1. ศรัทธาเป็นธรรมขั้นต้น เป็นเครื่องมือชักนำให้ก้าวไปสู่จุดหมายได้ผลรวดเร็วขึ้น
2. ศรัทธาในพุทธธรรมมีเหตุผลเป็นฐานรองรับ มีปัญญาคอยควบคุม จึงยากที่จะผิด นอกจากพันวิสัยจริง ๆ ถ้าผิดแล้วสามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้จะไม่ผิดตลอดกาล เพราะต้องค้นคว้าทดลองหาเหตุผลอยู่เสมอ
3. ถ้าคนเราศรัทธาด้วยอารมณ์ด้านเดียวถือว่าเป็นความเชื่อมงามจำเป็นต้องกำจัดต้นตอแก้ไขให้ถูกต้อง
4. คนทุกคนเมื่อเข้าสู่อาชีพที่ตนเลือกแล้ว ควรศรัทธาในอาชีพนั้น ๆ

ภาพที่ 2 แสดงระยะเวลาต่าง ๆ ของครีธา

ที่มา : อุดม นิลแสง, 2554

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีจิตสาธารณะ

ครูควรเป็นบุคคลที่กระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีเป็นพิเศษ เพราะเด็กและเยาวชนต้องการแบบอย่าง การกระทำที่ถูกต้องดีงาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน ดังนั้นครูควรระลึกอยู่เสมอว่า การกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนที่ตนเองรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในที่ครูสามารถให้ความช่วยเหลือสังคม โดยต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

คุณลักษณะของครูที่มีครีธาในวิชาชีพครูตามพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส

อภัสรา ดียิ่ง (2552) กล่าวว่า คุณลักษณะของครูที่ดี ควรมีจิตวิญญาณความเป็นครู เพราะคนที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู คงไม่ประพฤติตนออกนอกกลุ่มนอกทาง จนเป็นที่ครหานินทาของผู้อื่น และต้องรู้จักการพัฒนาตน แสวงหาความรู้เพื่อที่ตนจะได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด และมีเทคนิคใน การส่งเสริมสนับสนุนให้ศิษย์ได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย อีกทั้งเป็นบุคคลที่เป็น แบบอย่างของเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านศีลธรรม กิจนิสัย และอุปนิสัย มีความใกล้เคียงสอดคล้อง กับพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาล้นคว้าเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีจาก หนังสือที่ระลึกวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงศึกษาธิการครบรอบ 107 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ที่ได้มีการนำพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีของครูไว้มากมาย ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระบรมราโชวาท ถึงการประพฤติ ตนของครูแก่คณะครู นักเรียน โรงเรียนวังไกลกังวล ในวโรกาสเข้าเฝ้ารับพระราชทานรางวัล เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2524 มีข้อความลักษณะของครูที่ดีตอนหนึ่งว่า “สำหรับครูนั้น จะต้องทำตัวให้เป็นที่รัก เป็นที่เคารพรักใคร่ เป็นที่เชื่อถือโดยสนิทใจของนักเรียน คือ ข้อแรก ต้องแก่ฝนตนเองให้แตกฉานและแม่นยำ ชำนาญทั้งในวิชาความรู้ และวิธีสอน เพื่อสามารถสอน วิชาทั้งปวงได้โดยถูกต้อง กระจ่าง ชัด และครบถ้วน สมบูรณ์อีกข้อหนึ่ง ต้องทำตัวให้ดี คือ ต้องมี และแสดงความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความสุภาพ ความเข้มแข็งและอดทนให้ปรากฏชัดเจน จนเคยชินเป็นปกติวิสัย เด็ก ๆ จะได้เห็นได้เข้าใจในคุณค่า ของความรู้ในความคิด และในตัวครูเอง อย่างซาบซึ้ง และยึดถือเอาเป็นแบบอย่าง ภารกิจของครู คือ การให้ การศึกษา ก็จะต้องบรรลุตามที่ มุ่งหวังกันอยู่”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสพระราชทาน แก่ครูอาวุโส ประจำปี พ.ศ. 2523 ณ ศาลาดุสิตดาลัย เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2523 ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะ ของครูที่ดีว่า “ครูที่แท้จริง เป็นผู้ที่ทำแต่ความดี คือ ต้องหมั่นขยันและอดสาหัส พากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่น อดกลั้นและอดทน สำรวม ระวังความประพฤติของ ตนให้อยู่ในแบบแผนที่ดีงาม ต้องปลื้มตัว ปลื้มใจจากความสะอาดสบาย และความสนุกรื่นเริงที่ ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจมั่นคงแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ ต้องเมตตา หวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรม ปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งด้านวิชาการ และความฉลาดรอบรู้ในเหตุผล เมื่อครูที่ดีที่แท้เป็นดังนี้ จึง กล่าวได้อีกนัยหนึ่งได้ ว่าการทำหน้าที่ครูก็คือ การสร้างบารมีที่แท้ขึ้นเอง และการบำเพ็ญบารมีหรือเพิ่มพูน ความดีนั้น ย่อมบำรุงจิตใจให้เจริญมั่นคงขึ้นและขัดเกลาให้ประณีตสะอาดหมดจด”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสแก่ครูอาวุโส ณ ศาลาดุสิตดาลัย เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2522 ความว่า “ความเป็นครูนั้น ประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่มีคุณค่าหลายอย่าง อย่าง หนึ่งได้แก่ปัญญา คือ ความรู้ที่ดีประกอบด้วยหลักวิชาอันถูกต้อง รวมทั้งความฉลาดที่จะ พิจารณาเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนถึงที่จะทำคำที่จะพูดทุกอย่างได้โดยถูกต้องด้วยเหตุผลอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความดี คือ ความสุจริต ความ เมตตา กรุณา เห็นใจ และปรารถนาดีต่อผู้อื่นโดยเสมอหน้า อีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความสามารถที่จะเผื่อแผ่ และ ถ่ายทอดความรู้ความดีของตนเองไปยังผู้อื่นอย่างได้ผล ความเป็นครูมีอยู่แล้วย่อมฉายออกให้ผู้อื่นได้รับ ประโยชน์ด้วย กล่าวคือ ความแจ่มแจ้งแน่ชัดในใจ ย่อมส่องแสดงความรู้ออกมาให้เข้าใจตามได้โดยง่าย และ หวังดีโดยบริสุทธิ์ใจย่อมอ่อนน้อมทำให้เกิดศรัทธาแจ่มใส มีใจพร้อมที่จะรับความรู้ความดีด้วยความชื่นบาน ร่วมงานด้วยโดยความเต็มใจและมั่นใจโดยนัยนี้ ผู้ที่ได้รับแสงสว่างแห่งความเป็นครูซุซุบยอมกายใจแล้ว จึงเป็นผู้ ใฝ่หาความรู้ ใฝ่หา ความดี ทั้งตั้งใจและเต็มใจที่จะช่วยเหลือสนับสนุนผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ จะประกอบกิจการใด ก็ จะทำให้กิจการนั้นดำเนินไปโดยสะดวกราบรื่น และสำเร็จประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสมบูรณ์ ผู้ที่มีความเป็นครู สมบูรณ์ในตัวนอกจากจะมีความดีด้วยตนเองแล้ว จึงยังจะช่วยให้ทุกคนที่มีโอกาสเข้า มาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ บรรลุถึงความดีความเจริญไปด้วย”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระบรมราโชวาทในโอกาสที่ คณะครูอาวุโสเข้า
เฝ้า รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ประจำปี 2520 ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 13
ตุลาคม พ.ศ. 2520 ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของครูที่ดีว่า “ผู้เป็นครูอย่างแท้จริง นับว่าเป็นบุคคลพิเศษ ต้องมี
เมตตา และเสียสละ เพื่อความสำเร็จ ความก้าวหน้า และความสุข ความเจริญของผู้อื่นตลอดชีวิต ที่กล่าว
ดังนั้น ประการหนึ่งเพราะครูจำเป็นต้องมีความรัก ความสงสารศิษย์ เป็นพื้นฐานทางจิตใจอยู่อย่างหนักแน่น
จึงจะสามารถทนลำบาก ตรากตรำทั้งกาย และใจ อบรม สั่งสอนและแม้เคี่ยวเข็ญศิษย์ให้ตลอดรอดฝั่งได้อีก
ประการหนึ่ง จะต้องยอมเสียสละความสุข และประโยชน์ส่วนตัวเป็นอันมาก เพื่อมาทำหน้าที่เป็นครู ซึ่งทราบ
กันดีแล้วว่าไม่ใช่ทางที่จะแสวงหา ความร่ำรวย ยศศักดิ์ หรืออำนาจความเป็นใหญ่ แต่ประการหนึ่งประการใด
ให้แก่คนได้เลย”